

## **Pokánie ako odvrátenie súdu Hospodinovho u proroka Joela**

Vypracoval: Ján Šípka

Vedoucí práce: Doc. ThDr. Martin Prudký

Odevzdáno: ETF UK, Praha

*Základní představení:* Práce přijatá 9. června 2006 na ETF UK se zabývá prvními dvěmi kapitolami knihy Jóel s cílem analyzovat téma souvztažnosti Hospodinova soudu a pokání lidu, tak jak jej především na metaforické rovině podávají uvedené kapitoly druhé knihy Dodekaprofeetonu. Práce má celkem 52 stran. Bibliografie (viz s. 51-52) je rozdělena na *Bible* (zde HBS a Biblia – Písmo Svaté Starej a Novej zmluvy), *Slovníky* (zde Hellerův Výkladový slovník, Pípalův Hebrejsko – český slovník a Trabalkův Prvý Hebrejsko – slovenský slovník), *Monografie* (zde uvedeno 18 titulů a jedna nepublikovaná přednáška; vše v češtině a slovenštině) a *Články* (zde 6 studií v českém jazyce). Grafické zpracování je přehledné (odstavce, odsazování) a strukturované (viz odlišení autorovy argumentace od citovaných biblických míst, jež jsou uváděna v kurzívě).

*Rozvedení:* Autor práce v anotaci předesílá, že se chce věnovat souvztažnosti Božího soudu a lidského pokání jako procesu, kdy se z lidské strany náprava odehrává v kultickém dění, které je namísto interpretovat především pomocí v textu užitě metaforiky. Šípka dále v *Úvodu* dodává, že mu půjde o „odhalení zvěstnosti soudu“ (s. 1), který jako „empirická událost“ (tamt.) vyvolává lidskou, respektive prorockou reflexi. Autor práce po nahlášení svého záměru postupně sleduje základní ‚faktografické‘ souřadnice knihy Jóel, jakými jsou jméno tvůrce této prorocké knihy, jeho postava, jeho historicita a místo vzniku spisu. Celkově skrovný dějinný nálezný podle autora diplomové práce není důvodem ke skepsi, nýbrž vede ke zjištění, že konstatovaná „nečasovost.... se stává nadčasovostí“ (s. 5), kterou lze teologicky vytěžit například tím, že bude více než nejasnostmi obestřená *doba* vzniku pojednávané biblické knihy (srov. s. 5) sledován *důvod* vzniku (viz s. 6-7). Tento důvod je podle autora trojí: Jóel je (a.) kultickým dramatem, (b.) liturgickým spisem a (c.) literárním útvarem. Tři

uvedené aspekty Šípka předkládá poměrně stručně a nepříliš diferenciovaně. Navíc, vrátíme-li se k otázkám dějinného usazení knihy, není v rámci diskurzu biblické vědy od věci přeci jenom nahlédnout do problematiky těsného sepětí dějinného usazení biblických látek s jejich liturgickým, literárním či kultickým svérázem. V této souvislosti lze jen litovat, že se autorovi nedostala do rukou, když ne nic jiného (v bibliografii není jediný komentář k dané prorocké knize!), tak alespoň Bičova monografie k Jóelovi,<sup>1</sup> jež se o datování – jakkoli konzervativní (9. století B.C.) a dnes již spíše menšinové - pokouší. Tvrzení, že to jsou „všechno jen naše pokusy, jejichž legitimita je sporná, smysl zatemňující spíše než objasňující“ (s. 5), až příliš rychle vycouvává z prostoru, v němž by mělo být, pokud jsou již otázky autora spisu, jeho doby apod. nadneseny, alespoň stručně nastíněno spektrum možného datování i s relevantní užitou argumentací a případnými teologickými důsledky (např. jaká by mohla být *teologie* Jóela doby královské, Jóela doby předexilní, exilní, poexilní...). Na druhou stranu je nesporné, že právě pojednávaná kniha poskytuje interpretům velmi málo pevných a historicky verifikovatelných „dat“ k postulování možného dějinného kontextu. To si Šípka sám asi uvědomuje, když v části 3.4.2 nazvané *Historická zkušenost jako model soudu* (s. 22-23) zmiňuje jako dějinnou indicii „zpuštění pole“, aniž už dále rozvádí, kdy k této „události“ došlo, ale zato si dobře všímá, že tato zkáza má svoji symbolickou a metaforickou výpovědní hodnotu, kterou je vyličení důsledků Izraeli ohlašovaného Božího soudu.

Silnou stránku práce je nepochybně její soustředění na *slovo* (viz. s. 10nn), které má, jak autor zdůrazňuje, v knize Jóel vícero funkcí. Šípka dobře rozpoznává, že je to právě Hospodinovo slovo prostředkované prorokem, jež má „komunikovat“ a způsobovat proměnu Izraele. Tato proměna autorem definovaná jako uposlechnutí slovu (viz. především s. 44nn) se projevuje v knize Jóel především v *kultu* (viz s. 23nn), který je *odpovědí* na zkušenost spásy.

Právě vzhledem k tomuto rozpoznání podle mého stojí v jistém rozporu závěrečné autorovo tvrzení, že „se odvrácení soudu v knize Jóel neděje lidským zapříčiněním, kultickým či magickým způsobem, ani není způsobené mravní nápravou člověka, jeho polepšením, nýbrž přichází jako Boží jednání, která má upoutat pozornost na Boží všemohoucnost, a tedy i na možnost zvrácení zla v dobro“ (s. 50). Jednou z otázek při obhajobě oponované práce by tedy mohla být například právě problematika funkce kultu a liturgie v bohoslužbě Izraele (i s jejím dějinným zasazením) nebo také problematika účasti a odpovědi lidského subjektu či kolektivu na Boží oslovení. Tím rozhodně není zpochybněna zmíněná Boží všemohoucnost; nicméně je dobré tuto Hospodinovu charakteristiku dále *relačně* rozvést. Jde-li v knize Jóel

---

<sup>1</sup> Bič, M., Das Buch Joel, Berlin 1960.

*také* přinejmenším o *bilaterální* komunikaci (jakkoli je strana Izrael/Juda pasivnější než strana reprezentovaná Hospodinem a „jeho“ prorokem Jóelem), pak je třeba se ptát na interagující jednání autora/ů, čtenářů a recipientů i na jejich dějinné/časové, respektive naddějinné/nadčasové očekávání.

*Výhrady*: Kromě zmiňované skutečnosti, že autor práce neužil při svém studiu pravděpodobně ani jeden komentář k dané knize, nelze nezmínit některé další nedostatky:<sup>2</sup>

- V práci je celá řada překlepů (viz např. s. 13: **p**ředstavuje, s. 43 **a**ukazují, s. 48 **d**ůvodom /začátek věty!/, v bibliografii pak na s. 52: Třeb**o**nice /tj. Třebenice/, skriptum /tj. Skriptum/, Leic**t**er /tj. Laichter/, onotology /tj. ontologie/, **j**an /tj. Jan/ ad.)
- Uvádění hebrejských slovesných tvarů a dalších slovních výrazů není jednotné. Většinou je užíván kvadrát, někde ale také transkripce v kurzívě (viz např. s. 24, 29, 49).
- V hebrejských tvarech je celá řada chyb (viz např. s. 30 אַם namísto עַם, פֶּרֶשׁ namísto פֶּרֶשׁ a naopak שָׁחַר namísto שָׁחַר; s. 34 בּוֹשׁ místo שׁוּב (!) včetně stálého opomíjení pravidla psaní koncových písmen (viz např. s. 15: אִינּוּ, s. 34 לַבְּבַכָּה s. 35 צוּמָה s. 37 הַנִּנּוּ).
- Některé poznámky pod čarou jsou zjevně nedodělané (viz např. s. 10 /p.č. 19/, s. 39 /p.č. 92/, s. 44 /p.č. 105/) a údaje v bibliografii nepřesné (např. s. 32 + 52, kde se odkazuje na Součkovu studii *Víra a svět* z roku 1940 /správně Praha 1948, resp. již Písek 1947/).

*Shrnutí a hodnocení*: Autor práce předložil na ETF UK nepochybně zajímavý rozbor knihy Jóel soustředěný na navýsost teologickou problematiku soudu a na možnost jeho odvrácení. Po stránce obsahové (pomineme-li otázku míry orientace a obeznámenosti autora v hebrejském jazyce) nelze mít k práci výraznějších výhrad. V práci je však řada formálních nedostatků, které je nutné vzít v potaz při konečném hodnocení.

Na základě výše uvedených skutečností hodnotím práci jako standardní, tj. stupněm **C**

V Třebechovicích p/O 30. června 2006

Filip Čapek, Th.D., ETF UK Praha

---

<sup>2</sup> Jejich korektury jsou zaneseny do posuzovaného exempláře diplomové práce.

